

Gyermekek a színpadon

INTERJÚ ILLYÉS ERIKA TANÁRNÓVEL

Sokszor elhangzik mostanában, hogy a mai gyerekek túl hamar válnak felnőtté. Gyermeki lelkület nélkül azonban nem lehet játszani. Tapasztalatod szerint a 10-14 éves korosztály, akikkel foglalkozol, mennyire őrizte meg gyermeki lelkületét, érzékenységét?

A homo ludens, a játszó ember mindnyájunkban ott rejtőzik, csak van, aki jól titkolja vagy túl mélyre temeti magában ezt a gyermeki énjét. Nem értek egyet azzal, hogy ma előbb válnak felnőtté a gyerekek. Inkább arról van szó, hogy előbb érik őket olyan hatások, amelyekkel a korábbi generációk csak érettebb korukban találkoztak. Éppen ezért szerintem ma jóval nehezebb kamasznak lenni, mint korábban. Azok a tíz és tizenéves év közötti diákok, akikkel

most már több éve együtt dolgozom a színjátszó-körben, a szó valódi értelmében játszótársai egymásnak. Persze eltérő, hogy kinek mennyi idő kell ahhoz, hogy igazán felszabadultan, önmagát adva játsszon a színpadon.

Mennyi ösztönös játék-készség van bennük? Miben mutatkozik ez meg?

A szereplők kiválasztásakor mindig alapvető szempontom, hogy olyan gyerekeket találjak, akikben a játékkészség, az improvizációs készség kiemelkedő. A Lázár Ervin darab előadására egy olyan társulat jött létre, akik nemcsak a próbákat játszották végig, hanem még a szünetekben is improvizáltak, „beugróztak” Mikkamakka, alias Éry Franci vezetésével.

Sokféle rendezői felfogás, munkamódszer létezik. Megfogalmaznád-e rendezői módszereid lényegét?

A színház számomra a nagy misztériumok egyike. Nagyon hálás vagyok az iskolának és különösen Lukácsi Huba tanár úrnak, hogy az algimnazisták színjátszóköreit vezethetem. Ismétlődő és mégis mindig új csoda, ahogy egy, addig csak a fejemben létező, a színjátszók által betanult darab élni kezd a színpadon. A rendezés számomra hasonló élmény, mint ministrálni az Úr asztalánál. Az igazi dráma a színészekben és

rajtuk keresztül a nézőben történik. Én csak abban segédkezem, hogy a színjátszók megtalálják magukban szerepük igazi lényegét és közvetíteni tudják azt a közönségnek. Nincs annál nagyobb öröm, amikor érzem, hogy a közönséget magával ragadta az előadás, és persze ez visszahat a színjátszókra és az egész színdarabra is, ami már teljesen önállóan, tőlem függetlenül járja a maga útját. Tehát abban látom a rendezői szerepem lényegét, hogy megtaláljam a megfelelő embereket az általam elképzelt karakterek megformálására, majd pedig egyenként kihozzam belőlük azt a maximumot, amiből megszülethet a csoda a színpadon. Nincsenek bejáratott módszereim, hiszen leszámítva egy rövid egyetemista színjátszó korszakot, még

csak három darabot rendeztem gyerekek között. Úgy gondolom, hogy a 10-14 éves korosztály olyan színdarabokat tud élvezé varázsolni, melyek róluk, nekik szólnak, melyben önmagukat játszhatják. Ezért igyekszem elsősorban mesejátékokat keresni. Sajnos elég kevés színpadra írt, gyerekek által

játsható darab létezik ma Magyarországon. Lázár Ervin meséiből is csak háromnak találtam meg a színpadi változatát, a többi nekem kellett átírnom.

A rendezői munka oroszán része, amikor az olvasópróbákat követően a színpadon is elindul a játék. Szerintem a darabtól is függ, hogy ebben mennyi szabadság adható a színésznek. Számomra a legfontosabb, hogy ki-ki ráérezzen a szerepére, ezért először nem is a szövegre koncentráltunk, hanem különféle helyzetgyakorlatokon keresztül próbáltam mindenki rátalálni önmagában az általa megformált karakterre. **Tudnál-e példát mondani erre a *Négyszögletű kerek erdő* című darabból, melyet mostanában is előadtatok?**

Tudtam, hogy nagy fába vágtam a fejszém az első jelenettel, ahová azt képzeltem el, hogy a meseerdő lakói úgy mutatkoznak be, hogy Mikkamakka mesél róluk, és ők csak pantomimjátékkal vannak jelen a

színpadon. Hosszú gyakorlatok során, lassan éreztem rá a gyerekekre arra, hogyan mosolyog, integet vagy lépdel Bruckner Szigfrid, a nagyképzű oroszán vagy éppen Aromó, a fékezhetetlen agyvelejű nyúl. Az egyik gyakorlat az volt, hogy körbe-körbésétáltak a színpadon, amíg mindenki megtalálta a saját ritmusát, lépés-technikáját. Volt, aki nyomban ráérezett erre, akiknek pedig nehezebben ment, azokkal külön is foglalkoztam.

Hogy alakult az együttműködés rendező és színészek között?

Ha megkérdeznéd a gyerekeket, hogy mi volt a leggyakoribb mondatom, akkor kapásból rávágnák: „Gyerekek! Ne essünk szét!” Bizony sokszor elburjánzott a játék, és Lázár Ervin egészen elképesztő szófordulatokra vagy gesztusokra inspirálta a színjátszóimat. Ez az improvizációs készség az előadásokon is újabb és újabb meglepetéseket hozott. Nevezetes pillanat marad a székesfehérvári előadásról, amikor Bruckner Szigfrid Zordonbordon életveszélyes fenyegetésére így fakadt ki: „De mi lesz a gyerekeinkkel?” Azt hiszem, Lázár Ervin is megbocsátaná ezt a betoldást, mert könnyesre neveltük magunkat rajta. A próbákon nem volt túl nagy fegyelem, részben azért engedtem a játékkedv elszabadulásának, mert ezzel is a szerepek érték-forrtak össze egyre inkább a gyerekekkel. Mikkamakka szép lassan nemcsak a tisztáson lett a csapat vezére, a Vacskamatik egyre felszabadultabban ugrándoztak le a lépcsőn, míg a két Dömdödöm csöndes fejcsóválással nézte a többiek hülyéskedését. Örültem, amikor valaki egyéni ötlettel is előállt akár egy jelenettel, akár a jelmezével kapcsolatban. Mindig megbeszéltük, és ha úgy láttam, hogy a változtatással többet hozhatunk ki a szerepből vagy az adott szituációból, akkor megcsináltuk.

Jerzy Grotowski, lengyel rendező a '60-as években dolgozta ki sajátos színházi módszerét, az ún. „szegény színházat”, melynek lényege, hogy lemondott a gazdag színházak és Hollywood túlzott, olykor sokkoló látványelemekre építő, giccses módszereiről, és a színészi játékot helyezte középpontba egyszerű, lecsupaszított látványelemekkel kísérve. A Te rendezői technikád inkább a Grotowski-féle színházat idézi. Hogyan fogadták a mai látványszínházhoz szokott nézők azt, hogy rendezésedben jóformán csak jelzésértékű díszletek vannak?

A díszlet akkor jó, ha a nézők figyelmét nem elvonja, hanem a színészekre irányítja. A színes, szétszedhető kockák, amikből hol szürke fal lett, hol fák övezte tisztás, olyan játékteret hagytak a kerek erdő lakóinak, ahol szabadon szárnyalhatott a képzelet. A gyerekek játéka hitette el a közönséggel, hogy éppen egy fogorvos rendelőjében vagyunk vagy a pomogácsok támadása előtti, félelmetes erdő közepén.

Itt emelném ki házi zeneszerzőnk, Marcell Marci egyedülálló teljesítményét, aki olyan zenét komponált a darabhoz, melyben minden szereplőnek megvolt a maga szólama, dallama.

A darab nagy sikert aratott, mely köszönhető volt többek között a színészek természetes játékának is. Mindez azt bizonyítja, hogy a közönség el tudja fogadni a puritán, egyszerű elemekkel dolgozó előadást, ha jó színházzal találkozik, mely átütő élményt ad, és van mondanivalója.

Halász Rita